

Supervízia u odborných zamestnancov v Centrách pre deti a rodiny

Supervision of professional staff in Centers for children and families

Martina Šlajferčíková

Centrum pre deti a rodiny, Ambulancia ambulantnej a terénnej formy

Recenzent/Review: Mgr. Iveta Buhajová

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné

Submitted/Odoslané: 01. 11. 2022

Accepted/Prijaté: 16. 11. 2022

Abstrakt: Narastajúca záťaž vyvíjaná pri práci odborných zamestnancov v Centrách pre deti a rodiny vytvára priestor na zamyslenie sa: Ako pomôcť a podporiť zamestnancov, aby svoju prácu odvádzali na profesionálnej úrovni a zároveň dbali na psychické a fyzické zdravie seba a klienta. Prijatím pomoci v podobe odbornej metódy supervízie sa otvárajú možnosti skvalitnenia, zvyšovania alebo ukotvenia kompetencií odborných zamestnancov pri práci s klientom.

Kľúčové slová

Centrum pre deti a rodiny, Formy supervízie, Odborní zamestnanci, Supervízia, Supervízor

Abstract: The increasing workload of the professional staff in the Centers for Children and Families creates space for reflection: How to help and support the staff to perform their work at a professional level and at the

same time take care of the mental and physical health of themselves and the client. Accepting help in the form of a professional method of supervision opens up the possibilities of improving, increasing or anchoring the competences of professional employees when working with the client.

Key words

Center for children and families, Forms of supervision, Professional staff, Supervision, Supervisor

Úvod

Práca s klientom v Centrách pre deti a rodiny vyžaduje neustále vzdelávanie odborných zamestnancov, zvyšovanie kvality práce, získavanie odborných zručností, vedomostí a skúseností. Táto potreba vychádza nie len z požiadaviek zamestnávateľa, ale aj potrieb klienta

a osobnostného profesionálneho rastu odborných zamestnancov. Otvorenosť prijímať nové formy pomoci, podpory, vzdelávania, sprevádzania pri práci s klientom, ponúka naplniť potreby všetkých zúčastnených v procese podpory klienta. Do Centier pre deti a rodiny prichádzajú klienti, ktorí sa ocitli v zložitej životnej situácii. Neprofesionálny prístup zamestnancov by mohol viesť k poškodeniu klienta, k strate dôvery a spolupráce. Zložité prípady, duševný stav klientov môžu nastoliť u zamestnancov stav bezradnosti, môže prísť k nesprávnemu konaniu, k pochybnostiam. Nabaľovanie sa problémov, pracovnej záťaže, neschopnosti zvládať proces s klientom môže vyvrcholiť do syndrómu vyhorenia. Najefektívnejší spôsob, ako riešiť problémy je o nich hovoriť. V prípade Centier pre deti a rodiny je vhodné voliť komunikáciu na profesionálnej úrovni, v záujme ochrany klienta. Takúto možnosť ponúka metóda rozvoja profesionálnej spôsobilosti, supervízia.

Centrum pre deti a rodiny

System rodinného poradenstva prešiel v rezorte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky niekoľkými premenami. Od roku 2018 boli detské domovy transportované na Centrá pre deti a rodiny. Zmeny nastali v personálnej štruktúre, v priestorových,

ekonomických a výchovných podmienkach. Centrum pre deti a rodiny je v zmysle zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately zariadenie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zriadené na účel vykonávania opatrení dočasne nahradzujúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti. Cieľom je poskytnúť dieťaťu ochranu, bezpečné náhradné prostredie, výchovu a rozvoj všestranného vývinu.

Transformáciou zariadenia pribudli aj ďalšie formy vykonávania opatrení. K pobytovej forme pribudla ambulantná a terénna forma. V rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia za podpory Európskeho sociálneho fondu bol zriadený v rámci Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Národný projekt Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III, ktorý bol realizovaný v Centrách pre deti a rodiny. Hlavným cieľom projektu je skvalitnenie vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na podporu práce s dieťaťom a jeho rodinou v prirodzenom rodinnom prostredí. Na realizáciu výkonu opatrení boli vytvorené Ambulancie ambulantnej a terénnej formy, kde pomoc a podporu rodinám a deťom

poskytujú psychológovia, sociálni pracovníci a asistenti sociálnej práce. Opatrenia vykonávané ambulantnou a terénnou formou definuje zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately v znení neskorších zákonov a vyhláška MPSVR č. 103/2018, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005. Centrum v ambulanciách pracuje s rodinami a deťmi na základe odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Cieľom je pracovať na predchádzaní vzniku, prehĺbovaní a opakovaní krízových situácií dieťaťa v prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, a porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa, z dôvodu problémov v prostredí, v ktorom žije. Podporovať obnovu alebo rozvoj rodičovských zručností za účelom obmedzenia a odstránenia negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú vývin dieťaťa. Pomoc a podpora je zameraná na oblasti rodičovských konfliktov, zanedbávania starostlivosti o maloleté deti, výchovných problémov a problémov v rámci náhradnej rodinnej starostlivosti.

Centrum pre deti a rodiny je zariadenie, ktoré poskytuje pomoc a podporu tam, kde zlyháva rodinný systém. Deti, ktoré prichádzajú do centra sú väčšinou postihnuté nejakou traumatizujúcou udalosťou, alebo

ich správanie pramení z málopodnetného rodinného prostredia, či otvoreného prostredia. Práca odborného tímu je zameraná na posilňovanie sociálnych, emocionálnych kompetencií, sebadôvery, podporu zmeny rizikového správania, podporu, nácvik a rozvoj rodičovských kompetencií a zručností v oblasti výchovy a starostlivosti, optimalizáciu fungovania rodiny a komunikáciu, podporu a rozvoj rodičovskej roly a kvality vzťahov v rodine, zabezpečovanie starostlivosti o napĺňanie potrieb dieťaťa, problémy prejavujúce sa v školskom prostredí, podporu vzdelávania, adaptáciu na nové prostredie, pomoc v procese prežívania a stabilizácie dieťaťa, uľahčenia zvládania záťažových situácií. Zvlášť citlivý prístup sa kladie v oblasti prežívania procesu rozvodovosti, vyňatia detí z prirodzeného rodinného prostredia. Aktivity sú realizované prostredníctvom odborných metód práce jednotlivých profesií, ktoré k dieťaťu pristupujú. V rámci práci je dôležité brať ohľad na vek dieťaťa, jeho citovú ujmu a psychický stav. Profesionálny prístup odborného tímu vedie proces ozdravenia.

Odborní zamestnanci Centra pre deti a rodiny a priestor pre supervíziu.

Odborní zamestnanci centra pracujú v bytovej forme a v ambulantnej a terénnej forme. Tieto formy sa odlišujú zameraním,

prostredím a prístupom ku klientovi. Na pobytovej forme sú klientmi centra mal. deti žijúce v centrách na základe rozhodnutia súdu a ich rodičia. V rámci ambulantnej a terénnej formy sú to rodiny, mal. deti, dospelé osoby nachádzajúce sa v prirodzenom rodinnom prostredí. Osobitou formou je profesionálny náhradný rodič, ktorý vykonáva činnosť v rodinnom prostredí.

Na pobytovej forme vykonávajú odbornú činnosť vychovávateľa, sociálni pracovníci a psychológovia. Každá profesia má svoju náplň práce ale jeden cieľ a tým je blaho detí. Vychovávateľa majú náročnú prácu, pretože s deťmi trávajú najviac času. Možno ich nazvať náhradnými rodičmi a kamarátmi. Deťom zabezpečujú každodennú starostlivosť, potreby a výchovu. Sú tými, ktorí zdieľajú s nimi radosti, starosti, utierajú slzy a vytvárajú im pocit bezpečia a spokojnosti. Nie každý deň je radostný, ale po ťažkom dni zase ráno vyjde slnko. Ich práca je náročná, zodpovedná a prospešná pre deti, ktoré ich potrebujú. Sú obdobia kedy sú vyčerpaní a musia pozbierať sily, aby sa vedeli oddať svojej profesii a potrebám detí.

Sociálni pracovníci zabezpečujú administratívnu prácu, ktorá obnáša celkovú agendu s pobytom detí v zariadení. Vytváranú individuálne plány rozvoja

osobnosti dieťaťa, pracujú na príprave detí na samostatný život v rámci rôznych aktivít.

Psychológovia podporujú emocionálny, psychický a duševný stav detí. Snažia sa pochopiť ich prežívanie, pocity a myšlienky. Sú im nápomocní zvládať zložitú životnú situáciu, ktorú deti prežívajú vo svojom detstve. Všetci pracovníci zabezpečujú potreby pre zdravý fyzický, psychický a sociálny vývin.

V ambulantnej a terénnej forme sa poskytuje sociálne a psychologické poradenstvo rodinám a deťom, ktoré sa ocitli v krízovej situácii, niekedy ohrozujúcej pre zdravý vývin detí. Do ambulancie prichádzajú členovia dysfunkčných rodín, deti s výchovnými problémami, rodičia a deti v rámci rodičovských konfliktov, na odporúčanie orgánu SPODaSK. Sociálni pracovníci, psychológovia pracujú na odstránení zmiernení, alebo zamedzení prehlbovania sa porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu detí. Ich práca záleží od ochoty klienta spolupracovať na vykonávaní opatrení. Mnohokrát je klient neprispôsobivý, konfliktný.

Každá profesia je náročná a vyžaduje profesionálny prístup. Pracovníci pociťujú hlavne psychickú vyčerpanosť. V týchto podmienkach sa otvára cesta pre supervíziu ako podpornú metódu na odľahčenie, hľadanie možností riešenia problémových

situácií s klientom, alebo ukotvenie pozitívne zvládnutých riešení.

Supervízia a jej význam pre skvalitnenie profesionálnej práce

V pomáhajúcich profesiách sa pojem supervízia postupne ukotvuje. Na Slovensku jej poslanstvo nie je ešte tak ocenené, ako v zahraničných krajinách. Supervíziu v sociálnej práci považujú skôr za poradenskú metódu, ale v skutočnosti má oveľa viacej významov.

V legislatíve je supervízia ukotvená v zákone 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, kde sa program supervízie uskutočňuje za účelom zvyšovania profesionality práce. Vyhláška MPSVR č. 103/2018, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z.z., presne definuje náležitosti programu supervízie v zariadeniach sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ďalej je supervízia právne upravená v zákone č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a zákone č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, v ktorých poskytovateľ sociálnej služby je povinný na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby vypracovať a uskutočňovať program supervízie a vytvárať podmienky na realizáciu supervízie

na všetkých úrovniach a to supervízie organizácie, riadiacej supervízie a supervízie pre zamestnancov, ktorí sú v priamom kontakte s prijímateľom sociálnej služby.

Supervízia: „Je metóda kontinuálneho rozvoja profesionálnych spôsobilostí sociálneho pracovníka, ktoré dosahuje za pomoci kvalifikovaného supervízora prostredníctvom reflexie, podpory, supervíznych metód a techník a zároveň chráni sociálneho pracovníka pred syndrómom vyhorenia. Supervízia je nástrojom pre optimalizovanie a overovanie si správnosti postupov a je priestorom pre hľadanie alternatív v práci sociálneho pracovníka, pre poskytnutie spätnej väzby a svojimi intervenciami chráni užívateľa služieb sociálnej práce pred poškodením až zneužitím.“ (Vaska, 2012, s. 26).

Voľný preklad z latinského jazyka nám o supervízii hovorí, že je to schopnosť ako „vidieť nad“ alebo „hľadiť cez“. Supervízor, ktorý vedie proces supervízie nám poskytuje videnie problému nad vecou a navádza nás k rozmyšľaniu a hľadaniu možností riešenia.

„Supervízia v sociálnej práci sleduje z hľadiska svojej problematiky tie isté ciele ako v iných odboroch. Bez ohľadu na prostredie, kde sa aplikuje, má niektoré spoločné úlohy, medzi ktoré patrí hlavne skvalitňovanie práce, predchádzanie chybám, prínos alternatívnych postupov a iné. Je to

učenie prostredníctvom kognitívno-behaviorálnej reštrukturalizácie a je jedným z najúčinnějších prostriedkov ďalšieho vzdelávania, podpory, prípadne odbornej kontroly. V sociálnej práci sa supervízia zväčša chápe ako poradenská metóda využívaná pre zabezpečenie a zvyšovanie kvality profesionálnej činnosti, respektíve kompetencie sociálnych pracovníkov.“ (Oláh, 2005, s.15).

Do Centier pre deti a rodiny prichádzajú klienti, ktorí boli vyňatí z biologických rodín, celé rodiny, kde dochádza k zanedbávaniu, zneužívaniu, či týraniu detí, deti s výchovnými problémami, rodičia medzi, ktorými prebieha rodičovský konflikt. Hromadne tieto situácie môžeme nazvať, že klienti sa ocitli v kríze. Pracovníci centra pracujú v rámci pomoci klientovi v ich zložitom životnom období. Či sa jedná o deti, alebo dospelé osoby, každý z nich vníma svoj problém svojimi očami, inak ho cíti, inak prežíva. Nie každý je silná osobnosť a dokáže zvládnuť svoje problémy vlastnými silami. Tak to môže vnímať aj zamestnanec Centra pre deti a rodiny. Aj on môže byť v koncoch a nevie si poradiť v poradenskom procese, aby klienta nepoškodil a naopak mu bol nápomocný. Životné udalosti, ktoré klientov poznačili zanechávajú fyzické, psychické rany, ktoré môžu pretrvávajú dlhé obdobia a ktoré so sebou nesú ďalšie

následky. Preto zamestnanci Centier pre deti a rodiny majú neľahkú cestu pomoci a podpory, ktorá niekedy končí aj syndrómom vyhorenia.

Supervízia by mala byť metóda práce, ktorou disponuje každá organizácia. Na jednej strane by mala byť pomocou pri hľadaní riešení a na druhej strane aj pochvalou pri zvládaní náročných situácií, ktoré boli zamestnancom dobre zvládnuté. Zamestnanec, ale aj jeho kolegovia môžu takéto úspechy, zistenia, využiť pre budúcu prácu. Cieľom supervízie je prácu supervidovaného s klientom skvalitňovať, chrániť klienta pred poškodením a zamestnanca pred vyhorením. (Kamanová, 2011).

Cieľom supervízie je prejavenie záujmu o človeka, o jeho problémy, aby sa dokázal s problémami vysporiadať a svojpomocne ich riešiť. Súhlasíme s Vavrečkovou (2005), ktorá vníma ciele supervízie, ako verifikáciu správnosti postupov pri práci s klientom, rozširovanie alternatív a možností práce, korigovanie neefektívnych postupov, prevenciu poškodzovania klientov poradcom, učenie a zbieranie skúseností, hľadanie a nachádzanie možností a spôsobov ako pracovať s klientom v jeho najlepšom záujme.

Formálne hľadiská supervízie

Supervíziu z formálneho hľadiska tvorí supervízor, supervidovaný a samotný proces supervízie. Supervízor je osoba zodpovedná za vedenie celého procesu, ktorá spĺňa podmienky pre výkon supervízora. Supervidovaným môže byť jednotlivец, skupina, tím alebo organizácia.

Proces supervízie má svoje pravidlá, ktorými sa riadi zadávateľ, supervízor a supervidovaný. Supervíziu vedie supervízor, ktorý má potrebné vzdelanie. Pri vedení supervízie zameranej na poradenský proces s klientom, by mal rozumieť zameraniu zariadenia. Pre zariadenie by mal byť poradcom poskytujúcim podporu, pedagógom, ktorý pomáha rozvíjať sa, manažérom, ktorý vedie proces supervízie a konzultantom pre zariadenie. Pre supervidovaného by mal mať rolu výchovnú, kde koordinuje pravidlá procesu, podpornú rolu, podporuje potreby supervidovaného, možnosti viacerých riešení a rozvojovú rolu, kde rozvíja fantáziu, kreativitu supervidovaného, pohľady, možnosti a priestor nato, aby dokázal prejsť cestou, ktorá je ťažko zvládnuteľná.

Supervízor mal by byť empatický, otvorený, flexibilný, objektívny, emocionálne vyrovnaný, mať zdravú sebareflexiu, pozitívny, sám absolvovať osobnú supervíziu, mať profesionálne

zručnosti usmerňovať a zvládať situáciu v procese. Na problematiku sa dokáže pozerat' z viacerých strán. Má rovnaký cieľ, ako supervidovaný, odlišnosť je v ich úlohách. Práca supervízora je náročná v kontexte formovania vhodných slov, podania všetkých podporných techník a metód, v rámci ktorých supervidovaný pochopí a uvedomí si svoje správanie, konanie, nevyžité možnosti a možné riešenia situácie, s ktorou na supervíziu prichádza. K osobnosti supervidovaného sa snaží vybudovať vzťah bezpečia a istoty. Centrá pre deti a rodiny majú záujem preto prizývať na supervíziu supervízora, ktorý rozumie zariadeniu, pozná prácu s klientmi, profesie v zariadení a tým vie byť viac pre zariadenie nápomocný.

Úlohou supervízora je viesť supervidovaného, aby profesijne rástol a dokázal efektívnejšie pomáhať klientovi. Vzťah je sprevádzaný vzájomnou dôverou a rešpektom. Supervízor dokáže poskytnúť nadhľad nad problematikou, podávať spätnú väzbu, poskytnúť skúsenosti, zamerať sa na intervenciu supervidovaného, poradenský vzťah supervidovaného a klienta. Vo svojej roli by mal byť citlivý k potrebám klienta, prispôbiť svoj prístup k veku, pohlaviu a osobnosti, poznať svoje silné a slabé stránky. (Schavel, Tomka, 2010).

Na podporu procesu a prijatia supervízor využíva techniky ako brainstorming, hranie rolí, modelovanie správania, riadená reflexia, model Johhryho okna, práca s mentálnymi mapami, s emóciami, či s terapeutickými kartami a mnohé ďalšie. Najdôležitejší nástroj supervízora a aj procesu supervízie je rozhovor – komunikácia v supervízii, ktorá má vplyv na úspešnú a efektívnu supervíziu. Na naplnenie cieľov a očakávaní supervízie je potrebné rozvíjať komunikačné zručnosti.

Supervidovaný má právo sa rozhodnúť, s ktorým supervízorom bude prebiehať supervízia, aký priebeh a proces bude mať a prostredie, ktoré pre neho bude bezpečné. Na začiatku supervízie je správne si vopred zadefinovať problém, o ktorom bude prebiehať komunikácia.

Proces supervízie môže ovplyvniť typ supervízie, stupeň profesionálneho vývinu supervidovaného, poradenská orientácia supervidovaného a supervízora, kontrakt medzi nimi, a forma supervízie. (Oláh, 2005). Ale aj charakter zariadenia, požiadavky objednávateľa a materiálne a technické zabezpečenie.

Formy supervízie

Medzi najčastejšie formy supervízie u odborných zamestnancov v Centrách pre deti a rodiny patria individuálna a skupinová supervízia, ktoré sa rozlišujú

podľa počtu supervidovaných. Každá z nich má svoje výhody a nevýhody. Väčšinou sa uplatňuje skupinová forma supervízie, ktorá môže byť homogénna, alebo heterogénna. V rámci homogénnej formy sa supervízie zúčastňujú pracovníci jednej profesie a v rámci heterogénnej sa procesu supervízie zúčastňujú pracovníci rôznych profesií. Supervízne stretnutia sa konajú podľa harmonogramu plánu supervízie na príslušný kalendárny rok.

Určenie výberu formy supervízie úzko súvisí so zadaným problémom. Jednoznačne možno povedať, že viac profesií prináša do procesu viacero pohľadov na daný problém.

Výhody individuálnej supervízie prinášajú pre supervidovaného individuálny prístup, väčší priestor pre realizáciu, otvorenosť a možnosť osobného vzťahu. Nevýhodami sú hlavne menej vstupov a reflexií. Skupinová supervízia ponúka viac vstupov a vyjadrení iných účastníkov. Nevýhodami sú menší priestor pre jednotlivca a je potrebné dbať na dynamiku skupiny. (Matoušek, 2003). Skupinová supervízia vytvára podpornejšiu atmosféru, poskytuje viacero pohľadov na riešenie prezentovaných problémov, názory, skúsenosti ostatných, ale aj poučenie sa z chýb iných. Je dôležité venovať pozornosť veľkosti skupiny.

Ďalšie formy, ktoré sa v Centrách pre deti a rodiny uplatňujú sú prípadová supervízia

a vzťahovo-komunikačná. Najčastejšie sa opakujúca je prípadová supervízia, ktorá sa orientuje na konkrétne riešenie prípadu, prácu s klientom. Vzťahová a komunikačná sa orientuje na vzťahy, role, spoluprácu. Všestrannosť zamerania supervízie na rôzne oblasti môže poskytnúť supervidovaným výchovnú, výcvikovú, podpornú riadiacu, edukatívnu, či poradenskú funkciu.

V rámci supervízie sa aktéri môžu zamerať na vnímanie klienta a obsah práce s klientom, na konkrétny proces práce s klientom, na problémy a konflikty, ktoré sa v procese vyskytli, na vzťahy medzi klientom a supervidovaným a medzi supervízorom a supervidovaným, na problém, s ktorým si supervidovaný nevie pomôcť, na inštitucionálny rámec a pracovné podmienky, vzťahy na pracoviskách, na potrebu rozvíjať sociálne zručnosti. (Gabura, 2005).

Z iného hľadiska môže byť supervízia zameraná na prácu s klientom, na sebapoňatie (jednotlivca, skupiny, tímu) a vzťahy v organizácii, na štruktúru, procesy, kompetencie a role v organizácii a na zlepšenie práce, zmeny, rozvoj, potreby a očakávania vo vzťahu k témam. (Havrdová, Hajný et. al, 2008).

Nech si zvolíme akúkoľvek formu supervízie, každá z nich by mala prinášať do problému nové videnie, dynamiku, postoje, názory, cestu, uspokojenie očakávaní. Nie

vždy je supervízia úspešná, ale môže dávať priestor pre premýšľanie, usporiadanie si myšlienok, nachádzanie nových a môže byť otvorená budúcim stretnutiam.

Bariéry prijímania supervízie

Napriek pozitívam, ktoré sme si tu predstavili v súvislosti s významom supervízie pre pomáhajúce profesie a v našom prípade pre zvýšenie efektivity práce odborných zamestnancov Centier pre deti a rodiny sa naďalej stretávame s odporom voči tejto forme vzdelávania a rozširovania si obzorov vo vykonávanej profesii. Zamestnanci vnímajú supervíziu ako nariadenú činnosť, ktorú musia absolvovať a ktorú vnímajú, ako stratený čas. Čím to je, že supervízii sa prejavuje málo dôvery? Niektorí autori ako Rogers, Turner poukazujú na nerovnováhu moci medzi supervízorom a supervidovaným v pomáhajúcich profesiách pri procese supervízie. V podstate im toto polemizovanie nemožno zapierať, ale na druhej strane supervízor je osoba, ktorá má mať väčšie skúsenosti, vedomosti a odborné znalosti, ktoré supervidovanému majú priniesť pomoc pri vykonávaní jeho profesii a zvyšovať efektívnosť prístupu v procese prístupu ku klientovi. Je tu určitá zodpovednosť voči podávaným informáciám, ktoré supervidovaný môže využívať pri svojej práci

a ktoré v žiadnom prípade nemôžu poškodiť klienta. Preto pozícia supervízora právom nesie určitú nadradenosť, nie však v osobnosti ale v profesionálnej vyspelosti.

Ďalšími obavami je strach, nevedomosť supervidovaných, čo môžu od supervízora a celkového procesu očakávať v súvislosti s ich osobou, pracovnou pozíciou, či udržením si práce. Majú nedôveru k zachovaniu informácií a preto sa nedokážu v komunikácii otvoriť. Nedokážu vypovedať skutočné problémy, pocity, ktoré ich sužujú v práci, kolektíve, voči nadriadeným, alebo samotným klientom. V prípade otvorenosti sa ich návrhy neposúvajú a zmeny sa nekonajú. Majú pocit vlastného ohrozenia.

Zavádzaním supervízie do oblastí sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany detí a projektov na podporu rodín sa venuje aj akreditovaný subjekt Návrat, o.z. Autorky Izraelová a Žilinčíková (2010) pracovali na pozorovaní, ako sa zavádza supervízia do jednotlivých oblastí. Ich postrehy zaznamenali, že v zariadeniach riadiaci manažment a zamestnanci nedostatočne rozumejú čo je supervízia, čo možno od nej očakávať, majú nedostatočné presvedčenie o uznaní supervízie ako prirodzenej odbornej súčasťi a nevyhnutnosti v pomáhajúcich profesiách, vnímajú supervíziu ako kontrolu zariadenia, či zamestnancov,

Je dôležité si uvedomiť, že supervízor nie je kontrolór, ktorý zisťuje, aké majú zamestnanci zručnosti a vedomosti. Nie je potreba sa ho báť, ale je potrebné využiť jeho odborné znalosti a skúsenosti na podporu práce odborných zamestnancov s klientmi. Supervízor je tu pre supervidovaných je otvorený aktívne počúvať, vnímať ich pocity, potreby a podieľať sa na zlepšení zručností supervidovaných v rámci ich profesie. Samotná osoba supervízora však musí tieto pocity a presvedčenia vzbudiť a ukotviť u supervidovaných. Prístup človeka k človeku je etickým a morálnym prejavom náklonnosti, dôvery a úcty. V rámci komunikácie s odbornými zamestnancami sa často stretávame s nespokojnosťou so samotným procesom supervízie, kde predmetom supervízie nie sú potreby účastníkov, ale samotného supervízora. Supervízia predstavuje monológ supervízora. Takýto prístup zanecháva zlý dojem z prezentovania potrieb supervízie. Preto supervíziu by mal vykonávať človek, ktorý chce odovzdávať posolstvo supervízie, naplniť očakávania a byť nápomocný v pomáhajúcich profesiách. Tu sa mi žiada vysloviť slová Ernesta Kováča (2022), ktorý svoje posolstvo práce supervízora ku vzťahu k supervidovanému a procesu supervízie vyjadril nasledovne: „ Aby svetlo, ktoré som

priniesol horelo ďalej a malo kvalitnejší olej.“

Dôvodom, prečo sa nepodarilo adekvátne zaviesť supervíziu do praxe sa venovali aj Oláh, Schavel a Tomka (2008), ktorí poukázali na vyskytujúce sa problémy v Centrách pre deti a rodiny s uplatnením supervízie nasledovne:

1. Problém s nariadenou supervíziou – pracovníci vnímajú supervíziu ak povinnosť zo zákona, alebo nariadenie riaditeľom – účelom supervízie je proces učenia, ktorý má byť nápomocný pri práci s klientom a rozširovaní profesionálnych kompetencií
2. Problém profesionalizácie supervízie – nedostatok aktívnych akreditovaných supervízorov – mnoho supervízorov po ukončení výcviku nevykonávajú profesiu
3. Prílišná konzervatívnosť niektorých zariadení – nevedomosť v očakávaniach od supervízie

V celej oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sú aj rôzne bariéry, predsudky a mýty, ktoré bránia využívaniu supervízie ako efektívneho nástroja pomáhajúcich profesionálov. Prekážky môžu v praxi spôsobovať nízky dôraz na zavedenie, či rozvoj supervízie

v organizáciách. Oporou pre zavádzanie supervízie do praxe sú rozhodne ľudia, profesionáli, ktorí uplatňujú supervíziu vo svojej praxi a praxi svojich organizácií a vnímajú ju ak súčasť svojho pracovného štandardu. Účinným nástrojom pre zavádzanie supervízie do praxe je aj šírenie dobrej praxe. (Izraelová, Žilinčíková, 2010).

Z uvedených postrehov nám možno len konštatovať, že v Centrách pre deti a rodiny a myslíme si, že aj v iných pomáhajúcich profesiách je potrebné prelomiť mýta o supervízii a využívať možnosti, ktoré ponúka. Pomoc a podporu pre zvýšenie záujmu o zavádzanie supervízie do organizácii a uznanie jej potrieb v pomáhajúcich profesiách by mohla priniesť Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov na Slovensku. za účelom vytvorenia ponuky kvalitnej supervízie pre Centrá pre deti a rodiny.

Záver

Odborní zamestnanci sa vo svojej práci stretávajú s rôznymi prekážkami. V záujme skvalitnenia ich práce, ale aj systému fungovania celého zariadenia je nevyhnutné vytvárať možnosti pre vzdelávanie zamestnancov. Prehlbovanie odbornosti a vzdelania zvyšuje kvalitu práce odborných zamestnancov pri práci s klientom. Odstránením bariér brániacim uznaniu

supervízie, ako kreatívnej metódy, môže priniesť pre Centrá pre deti a rodiny lepšie fungovanie zariadenia ako celku. Supervízia by mala byť dostupnou, nie len niekoľkokrát v roku, ale vždy, keď ju odborný zamestnanec potrebuje pre výkon svojej práce, ale aj vedenie pre samotné fungovanie zariadenia. Je potrebné vytvárať možnosti, aby bola supervízia po všetkých stránkach dostupná.

Zoznam bibliografických odkazov:

Monografia

- [1] GABURA, J. 2005. *Sociálne poradenstvo*. 1. vyd. Bratislava: OZ Sociálna práca. 2005. 222 s. IBAN 80-89185-10-X
- [2] MATOUŠEK, O. et al. 2003. *Metódy a řízení sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-473-7.
- [3] OLÁH, M. 2005. *Supervízia v sociálnej práci*. Prešov : PBF, 2005. ISBN 80-8068-307-7
- [4] OLÁH, M. 2005. *Sociálnoprávna ochrana detí*. Prešov: PBF, 2005. 206 s. ISBN 80-8068-349-2.
- [5] OLÁH, M. – SCHAVEL, M. – TOMKA, M. 2008: *Príručka pre skvalitnenie supervízie v detských domovoch*. 1. Vyd. Bratislava: Asociácia vzdelávateľov v sociálnej práci. 2008. 35 s. ISBN 978-80-969905-0-4.
- [6] SCHAVEL, M. – TOMKA, M. 2010. *Základy supervízie a supervízia v praktickej výučbe v sociálnej práci*. 1. vyd. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2010. 193 s. ISBN 978-80-89271-87-0
- [7] VASKA, Ladislav. 2012. *Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov*. Bratislava: IRIS, 2012. 176 s. ISBN 978-80-89238-70-5. PRIEZVISKO, Meno. 2010. *Názov*. Miesto vydania : Vydavateľstvo, 2010. 632 s. ISBN 12345.
- [8] VAVREČKOVÁ, Viera. 2005. *Supervízia v odbornej praxi*. 1. vyd. Ružomberok: Katolícka univerzita. 2005. 46 s.

Príspevok v zborníku

- [9] KAMANOVÁ, I.: Kvalita sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách v praxi. In: TIKULA, N. et al.: *Inovácie, plánovanie a kvalita sociálnych služieb v komunite. Zborník príspevkov z 1. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie*. Ružomberok: Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2011, s. 253 – 264. ISBN 978-80-8084-781-4.
- [10] TÓTHOVÁ, L. – ŠIŇANSKÁ, K.: Témy v supervízii – výzvy pre sociálnu prácu v 21. storočí, In: HAVRDOVÁ, Z. –

HAJNÝ, M. et al.: *Praktická supervízia. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou.* Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019, s. 13-21. ISBN 978-80-8152-722-7.

Webová stránka

[11] IZRAELOVÁ, J, ŽILINČÍKOVÁ, D.

2010. *Postrehy zo supervízie v oblasti sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany detí a v lokálnom projekte na podporu rodín.* In Prohuman. ISSN 1338-1415, 2010, [online]. [29.9.2022]. Dostupné na: <<https://www.prohuman.sk/socialna-praca/postrehy-zo-supervizie-v-oblasti-socialnych-sluzieb-socialopravnej-ochrany>>.

[12] *Vyhláška č. 103/2018 Z.z. Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.* [online]. [19.09.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.epi.sk/zz/2018-103>>.

[13] *Zákon NR SR č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

[online]. [19.09.2022]. Dostupné na: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-305>> .

[14] *Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991.* [online]. [29.9.2022]. Dostupné na: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-448>>.

Kontakt na autora:

PhDr. Martina Šlajferčíková

Centrum pre deti a rodiny, Ambulancia ambulantnej a terénnej formy

e-mail: slajfercikovam@gmail.com

Odborný profil autora:

PhDr. Martina Šlajferčíková pôsobí ako sociálny pracovník a koordinátor Ambulancií ambulantnej a terénnej formy sociálneho a psychologického poradenstva v Centre pre deti a rodiny. Je absolventom doplnujúceho pedagogického štúdia. Počas svojho profesijného života rozvíja svoje vedomosti a zručnosti vzdelávaním zameraným na prácu s rodinami, mal. deťmi a mládežou. Vo svojom osobnom živote sa zapája do projektov, ktoré sa venujú pomoci a podpore tým, ktorí nevedia svojimi silami riešiť svoju nepriaznivú životnú situáciu a pomáha rozvoju a vzdelávaniu detí a mládeže. Spolupracuje s neziskovými organizáciami a hľadá možnosti pomoci a podpory.